

A DEBRECENI EGYETEM TÖRTÉNETÉBŐL

Király Sándor

Az egyetemi hallgatóság segélyezésére indított gyűjtési akció Debrecenben (1919–1921)

„A világháború után megsanyargatott országunkra szakadt problémák közül egyike a legegésőbbeknek a magyar egyetemi és főiskolai hallgatóság problémája [...]” – írta Laky Dezső 1931. szeptemberében, az egyetemi hallgatóságról szóló munkájának előszavában. A kitűnő statisztikus, aki addig ismeretlen részletességgel foglalkozott az egyetemi és főiskolai hallgatósággal, pontosan érzékelte helyzetük súlyosságát.

Az első világháború időszakára vonatkozóan azonban már Magyary Zoltán is megállapította 1929-es memorandumában: „Ez volt a kezdete annak az időnek, amelyben a diákszociális probléma a mai értelemben fellépett.”¹

A világháború és az azt követő időszak nehézségei a magyar felsőoktatás egészét érzékenyen érintették. Elég itt a háború következtében előállt, a minőségi oktatást lehetetlenné tevő körülményekre, az intézmények fűtésének és világításának nehézségeire,² vagy a háborúba vonult és ott frontszolgálatot teljesítő egyetemi tanárok és hallgatók tömegeire gondolni.

A helyzet aztán tovább súlyosbodott, hiszen a háborúból visszatértek között nagy számban akadtak sebesültek és hadirokkantak. Külön problémaként jelentkeztek a sok szempontból kiszolgáltatott hadiárva. Az egyetemek, míg a háború idején a hallgatói létszámok csökkenését tapasztalták, ekkor már a háborút megjárt fiatalság tömeges egyetemekre özönlésével kellett hogy szembenézzenek. A területvesztésekkel aztán a menekült hallgatók is megjelentek a felsőoktatásban.

Az egyetemek sem oktatási kapacitásukat, sem intézményi hátterüket (internátusok, menzák) tekintve nem voltak felkészülve a hallgatói létszám robbanásszerű növekedésére. A probléma ráadásul eltolódott és csak a háborús évfolyamok kifutásával kezdett mérséklődni. A hallgatói létszám az 1922/23. tanévben

1 *Magyary Zoltán*: Emlékirat az egyetemi ifjúság szociális gondoskodása megszervezése tárgyában. Budapest, 1929. [Továbbiakban: Magyary, 1929.]

2 Debrecenben az Egyetemi Tanács 1919. október 30-ai ülésén 1500 korona póthitel felvételét helyezte kilátásba „figyelemmel arra, hogy a tél folyamán világítási zavarok állhatnak elő.” Egyetemi Tanácsi Jegyzőkönyvek [Továbbiakban: E.T.J.] 1919/20. tanév, II. rendes ülés, 1919. október 30., 9. szám, 227. etsz. (H.B.m.L. VIII. 1/a. 3. k.)

érte el tetőpontját 23 196 fővel,³ ami megközelítőleg kétszerese volt a háború előtti létszámnak. Debrecenben az 1918/19-es tanévben háromszorozódott meg a hallgatók száma: 270-ről 814 főre emelkedett.⁴

Különösen az érte a felsőoktatási intézményeket váratlanul, hogy ennek a megnövekedett számú hallgatóságnak túlnyomó része olyan anyagi körülmények között tengette mindennapjait, melyek nem pusztán egyetemi tanulmányai folytatásában akadályozták, de nem egy esetben megélhetését is veszélyeztették. Ahogy Pokoly József, az 1920/21-es tanév rektora tanévzáró beszédében is kiemelte: „*A megélhetés nehézsége sok tehetséges ifjú tanulói pályáját töri derékban ketté.*”⁵

Az intézményi háttér hiányosságai elsősorban a vidéki egyetemekre nyomták rá bélyegüket. Debrecenben is súlyos gondokat okozott a háború után a hallgatóság internátusi elhelyezése, valamint megfelelő étkeztetésének biztosítása. Ekkor még kialakulóban volt az a diákjóléti intézményrendszer, mely az egyetemi hallgatók helyi szintű segélyezésének szervezett kereteit megteremtette. A működő diákjóléti intézmények közül a legfontosabb a Láng Nándor vezetésével 1915 szeptemberében megalakult Mensa Academica (Egyetemi Diákasztal) volt.⁶ Az intézmény rendkívül fontos szerepet töltött be a diáksegélyezésben, hiszen kiemelt feladatai közé tartozott a menzán étkező hallgatók szociális alapon történő támogatása is. Az alapszabályzat szerint: „*A debreczeni egyetemi diákasztal célja a szétszórva étkező hallgatókat egyesíteni s ezáltal őket jó és olcsó étkezéshez juttatni. Ebből a célból házilag vagy szerződéses vállalkozóval éttermet tart fenn és emellett a szegénysorsú egyetemi hallgatókat ingyenes vagy kedvezményes étkezésben részesíti.*”⁷

A Mensa Academica mellett szintén kiemelkedett a diákjóléti intézmények közül az 1921-ben létrejött Tisza István Internátus, valamint a Diákjóléti Bizottság is. A fokozatosan bővülő diákjóléti intézményhálózat működésének összehangolására azonban csak 1930-ban, az egyesített Debreceni Egyetemi Diákjóléti Bizottság megszervezésével került sor.⁸

Az egyetemi diákjóléti intézményrendszer kialakulására és egységesülésére tehát hosszabb időre volt szükség. Az egyetem az első világháború végén, a for-

3 *Ladányi Andor*: Klebelsberg felsőoktatási politikája. Budapest, Argumentum Kiadó, 2000. [Továbbiakban: Ladányi, 2000.], 59.

4 *Varga Zoltán*: A debreceni tudományegyetem története I. 1914–1944., Debrecen, 1967., 64.

5 A Debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem Évkönyve és Almanachja [Továbbiakban: ÉVK. ÉS ALM.] az 1920-21. tanévről, 104.

6 H.B.m.L. VIII. 6/a. 2.d. 98/1942–43. Adatszolgáltatás a Debreceni Egyetemi Diákjóléti Bizottság történetéről és működéséről [Továbbiakban: Adatszolgáltatás], 1.

7 A Debreceni Egyetemi Diákasztal (Mensa Academica) Alapszabályai, Debrecen, 1917., 1. §. – Jóváhagyva: VKM. 19330/1917. IV. sz. Megjelent: Közlemények a Debreceni Tudományegyetem Történetéből IV., Debrecen, 2006., 78–83.

8 Adatszolgáltatás, 1–2.

radalmak időszakában, de még azt követően is csak szerény eszközökkel tudott javítani a hallgatók életkörülményein. A diákszociális probléma ekkor már annyira elhatalmasodott, hogy megoldását nem lehetett a felsőoktatási intézményektől várni.

A hatékony állami szerepvállalás, melynek szükségessége mindinkább kiütöközt, sokáig váratott magára. Noha a Berinkey-kormány minden hallgató részére havi 300 koronás segély juttatásáról döntött, a növekvő infláció következtében ez az összeg igen hamar az értékét veszítette.⁹ A jelentőségét veszített támogatást végül 1919 augusztusában szüntették meg.¹⁰

A Tanácsköztársaság idején a kormányzat főként az egyházi, egyesületi és magántulajdonban lévő épületek szocializálásával próbált gondoskodni a diákok elszállásolásáról. A rendszer bukása után, mint az a kormányjelentésben is megfogalmazódott „*a diákszociális ügyeknek legitim alapra való helyezése: a szocializált helyiségek visszaadása, az ott elhelyezett ideiglenes otthonok fokozatos megszüntetése volt a feladat.*”¹¹

A forradalmak időszakát követő években sem születtek azonban olyan átfogó kormányzati döntések, melyek az egyetemi hallgatóság szociális körülményein jelentősen javítottak volna. Erre Magyary Zoltán is felhívta a figyelmet emlékiratában: „*[...] az akkori ellenforradalmi időkben, a Tanácsköztársaságot és a román megszállást követő nyomorúságok közepette a kormány figyelme is annyifelé le volt kötve, hogy ezen a téren a kellő eréllyel és eredménnyel nem tudott fellépni.*”¹²

Tekintettel arra, hogy a háború után sem az állam, sem pedig az egyetem nem tudott hatékony segítséget nyújtani az egyetemi hallgatóságnak, felértékelődött a társadalmi szerepvállalás jelentősége. Társadalmi egyesületek, egyházak, ifjúsági szervezetek mozdultak meg országsszerte a hallgatók érdekében. A legégetőbb feladatok közé a hallgatók élelmezésének, ruházkodásának és elszállásolásának biztosítása tartozott. A súlyos gazdasági viszonyok ellenére társadalmi kezdeményezésből diákotthonok, menzák jöttek létre, gyűjtési akciók indultak. Ladányi Andor is hangsúlyosan említette Klebelsberggről írt munkájában a társadalom szerepét a diáknymor enyhítésében, de kiemelte az ilyen típusú segélyezés fogyatékoságait is: „*E diákszociális tevékenységet a rögtönzöttség és a tervszerűtlenség jellemezte, annak eredményéről még megközelítő adatok sem állnak rendelkezésre. Valószínű azonban, hogy e szociális támogatás hozzájárult a hallgatók egy része anyagi helyzetének javulásához [...]*”¹³

9 Ladányi Andor: A magyar felsőoktatás a 20. században, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1999., 36. és 41.

10 Ladányi, 2000., 67.

11 A M. kir. Kormány 1919-1922. évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv [Továbbiakban: M. kir. Kor.], Budapest, 1926., A/7., 140.

12 Magyary, 1929., 1.

13 Ladányi, 2000., 67.

Országos viszonylatban valóban nehéz átfogó képet alkotni, de helyi szinten jóval pontosabban nyomon követhető egy-egy ilyen segélyakció. Debrecenben például már 1919 végén megindult a gyűjtőmunka a helyi társadalom körében. Az akciót különösen sürgőssé tette az is, hogy a fűtési nehézségek számos, a hallgatók szempontjából létfontosságú intézmény működését veszélyeztették. A református egyházkerületi rendkívüli intéző bizottság 1919. november 5-én kénytelen volt kimondani, hogy „*az egyházkerület a kollégium épületében levő egyetemi helyiségekben 1919. december 31-én úgy a fűtést és világítást, mint a takarítás teljesítését megszüntetni kénytelen.*”¹⁴ Mindez elsősorban a kollégiumi internátus és tápintézet működésére volt rendkívül súlyos hatással. Az Egyetemi Tanács előtt is világossá vált, hogy a fűtési gondok következtében „*egyetemünk ifjúságának egy jelentékeny része, egyes diákjóléti intézmények szünetelésével válságos helyzetbe jutott [...]*”¹⁵

Az Egyetemi Tanács a rendkívüli helyzetre való tekintettel, Tóth Lajos prorektor vezetésével, egy prodékánokból álló bizottságot küldött ki, melynek feladata a Református Kollégium épületében elhelyezett egyetemi helyiségek tüzifa szükségletének, valamint az egyetemi ifjúság ellátásának biztosítása volt.¹⁶ A szükséges tüzelő beszerzéséhez Rugonfalvi Kiss István is nagylelkűen hozzájárult. A Bölcsészettudományi Kar dékánja, tekintettel arra, hogy az egyetem nem rendelkezett megfelelő fedezettel, 15 000 korona kamat nélküli kölcsönt folyósított 1920. január elseji visszafizetési határidővel erre a célra.¹⁷ Az Egyetemi Tanács is igyekezett minden szükséges lépést megtenni a gondok enyhítésére. A tanév második félévének kezdetét is a fűtési gondok miatt tolta ki 1920. március 1-ére.¹⁸ Végül a helyzet 1920 áprilisában oldódott meg, amikor a kultuszárca minisztérium leirattal jóváhagyólag tudomásul vette a Tanács intézkedéseit, s az ilyen szükségletek fedezésére 55 000 koronát küldött.¹⁹

Az egyetemi hallgatók segélyezésére tehát éppen akkor kellett a legnagyobb figyelmet fordítani, amikor a fűtési nehézségek az egész intézmény működését veszélyeztették. Mint a fentiekből is kiderült, az egyetem erőforrásai a tüzifa beszerzését sem tették lehetővé, nemhogy diáksegélyezésre jutott volna belőlük.

14 E.T.J. 1919/20. tanév, IV. rendes ülés, 1919. december 17 és 19., 30. szám (H.B.m.L. VIII. 1/a. 3. k.)

15 Uo. A kollégium épületében levő egyetemi helyiségek fűtésének biztosítására kiküldött bizottság jelentése.

16 E.T.J. 1919/20. tanév, III. rendes ülés, 1919. november 8., 18. szám (H.B.m.L. VIII. 1/a. 3. k.)
A bizottság tagjai: Lencz Géza, Teghze Gyula és Darkó Jenő prodékánok. Elnök: Tóth Lajos prorektor.

17 E.T.J. 1919/20. tanév, III. rendes ülés, 1919. november 8., 18. szám (H.B.m.L. VIII. 1/a. 3. k.)

18 E.T.J. 1919/20. tanév, IV. rendes ülés, 1919. december 17 és 19., 35. szám (H.B.m.L. VIII. 1/a. 3. k.) (Csánki Benjáminnak, a hittudományi kar dékánjának indítványa.)

19 E.T.J. 1919/20. tanév, XVIII. rendkívüli ülés, 129. szám, 855 etsz. (H.B.m.L. VIII. 1/a. 3. k.)
VKM. 198032/1919. B.XVI. sz. alatt (1920 januárjában hiányzott az összekötötetés az egyetem és a minisztérium között.)

Ebben a helyzetben érkeztek meg a gyűjtési akció eredményeként azok az adományok, melyekre már égető szükség volt.

A Debreceni Vörös Kereszt fiókja például 1919 novemberében 5000 koronával, decemberben pedig újabb 6500 koronával járult hozzá a diáksegélyezés ügyéhez.²⁰ Még 1919 telén megérkezett a debreceni „keresztény társadalom” jóvoltából 26 141 korona a hallgatók támogatására.²¹ Az egyetemi tanárok is kivették részüket a gyűjtőmunkából: Verzár Frigyes gyűjtéséből 400, Tóth Lajos prorektoréból 600, Bernolák Nándoréból 1800, míg Ruttka Ferenc tanácsjegyző gyűjtéséből 3150 korona bevétel származott.²²

Bekapcsolódott a segélyezésbe Debrecen gazdasági elitje is, hiszen Somossy László debreceni nagykereskedő gyűjtőmunkájának köszönhetően 1919. december 13-án 6060 korona, míg hat nappal később újabb 1360 koronát kitevő adomány érkezett.²³

Az egyetemi hallgatók segélyakciójának ügyét Debrecen sz. kir. város is fontosnak érezte, és nagyon hamar a kezdeményezés mögé állt. A város elkötelezettségét jelezte, hogy 1919. december 2-án Zöld József városi aljegyző, tb.²⁴ tanácsnok „*az egyetemi hallgatók segélyezésére alakult bizottság megkeresésére a nélkülöző egyetemi ifjúság részére egy zsák, azaz 85 kg. nullás lisztet a Közellátási Hivatal számlájára*” kiutalt.²⁵ 1920 januárjában aztán megérkezett Debrecen sz. kir. város 10 000 koronás pénzadománya is.²⁶

A kiküldött bizottság jelentése szerint 1919 decemberéig a befolyt adományok végösszege 72 189 koronára rúgott, amelyből 38 751 koronát Debrecen polgárai adtak össze.²⁷ A felajánlott összegekből 31 110 koronát tettek ki a felekezeti különbség nélkül kiadható, ún. „meg nem kötött”; és 41 079 koronát az ún. „megkötött” adományok, melyek a hivatalos megfogalmazás szerint „*az adakozók és gyűjtők kifejezett kívánságához képest csak keresztény hallgatóknak adhatók ki.*”²⁸

20 H.B.m.L. VIII. 2. 5.d. 245/1920-21. Összesített kimutatás. 1919/20. 1. és 14. szám

21 H.B.m.L. VIII. 2. 5.d. 245/1920-21. Főösszesítése a debreczeni egyetemi hallgatók segélyezésére gyűjtött adományokról szóló összesített kimutatásnak [Továbbiakban: Főösszesítés] az 1919/20. tanévről. 2. szám

22 Főösszesítés, 1919/20. 4., 7., 9. és 13. szám

23 Uo. 16. és 18. szám

24 tb. = törvényhatósági bizottság

25 H.B.m.L. VIII. 2. 5.d. 245/1920-21.

26 Debrecen szab. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűléseinek jegyzőkönyvei az 1919-ik évről, 5. füzet, 1919. november 28., 143. 22,868–1919. Kun Béla és Bernolák Nándor megkeresésére a közgyűlés „az Erdélyből menekült s egyetemünkre utalt hallgatók segélyére a házipénztár rendkívüli kiadásaként” 10 000 koronát szavazott meg. – Főösszesítés, 1919/20. 11. szám

27 E.T.J. 1919/20. tanév, IV. rendes ülés, 1919. december 17 és 19., 30. szám (H.B.m.L. VIII. 1/a. 3. k.)

28 Uo. A hivatkozott főösszesítés pénzszámadása is szigorú megkülönböztetést tesz a megkötött és a meg nem kötött adományok felhasználására vonatkozóan.

A város társadalmának összefogását mutatják emellett azok a természetbeli adományok is, melyek közvetlenül a Mensa Academicának engedtek át. Ilyen volt többek között Kertész Imre birtokos 1920 nyarán beszolgáltatott 3 mázsa búzából, 5 kg kölesből, továbbá 50 kg burgonyából álló felajánlása is.²⁹ De szép példája a debreceni polgárok önzetlen segítő szándékának az is, hogy 18 egyetemi hallgató rendszeres ebédeltetését egy-egy debreceni család még az akció kezdetén magára vállalta.³⁰

A gyűjtőakció sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy széles társadalmi összefogással nagyon rövid idő alatt sikerült számottevő eredményeket felmutatni. A befolyó összegek felhasználására nézve az Egyetemi Tanács által kiküldött bizottság döntött, de „a segély kiosztásánál az egyetemi kör szakosztályainak elnöke és az egyetemi ifjúság egy-egy megbízottja is meghallgatandó volt.”³¹ Prioritást élvezett a rászoruló hallgatók étkeztetésének és lakhatásának biztosítása, amit a menza és internátusi díjak átvállalásával igyekeztek megoldani, de emellett mód nyílt segélyek, kölcsönök nyújtására is.

Szükség is volt a hathatós támogatásra, hiszen az Egyetemi Diákasztal esetében az ebéd és vacsora díja 1921. január 31-ig napi 17 korona 67 fillért tett ki, ami egy teljes díjat fizető hallgató esetében havi 530 koronás terhet jelentett.³² (1920 szeptemberében ½ kg disznózsír kiskereskedelmi ára 74, 1 kg cukoré 42, míg 1 liter tejé 10 koronát tett ki.³³) A gyűjtőakciónak mellesleg maga a súlyos gondokkal küzdő Mensa Academica is sokat köszönhetett, hiszen a beérkezett természetbeli adományok mellett a kiküldött bizottság 1920 tavaszán 8.000 korona kölcsönt is folyósított az egyetem legfontosabb diákjóléti intézményének.³⁴

Az egyetemi hallgatóság segélyezése az első adományok beérkezésével azonnal megkezdődött. 1919. november 28-án már 55 hallgató kapott valamilyen címen támogatást összesen 6.730 korona értékben.³⁵ Ebből az összegből 140 koronát reggeli pénz, 4000 koronát menza díj, 420 koronát internátusi díj, 2170 koronát pedig pénzsegély címen adományoztak. A segélyek kiosztásánál az a gyakorlat érvényesült, hogy a hallgatók csak a pénzsegélyeket kapták kézhez, az internátusi és menza segélyeket az egyetem saját hatáskörben rendezte.

29 H.B.m.L. VIII. 2. 5.d. 245/1920-21. Összesített kimutatás. 1919/20. 50. szám; H.B.m.L. VIII. 2. 4.d. 183/1919-20. Kölönte Géza egyetemi quaestor jelentése, 3.

30 E.T.J. 1919/20. tanév, IV. rendes ülés, 1919. december 17 és 19., 30. szám (H.B.m.L. VIII. 1/a. 3. k.) – A szóban forgó hallgatók és az őket befogadó családok kiletére vonatkozóan a rendelkezésre álló források nem adnak felvilágosítást.

31 E.T.J. 1919/20. tanév, IV. rendes ülés, 1919. december 17 és 19., 30. szám (H.B.m.L. VIII. 1/a. 3. k.)

32 ÉVK. ÉS ALM 1920/21., 158–159.

33 M. kir. Kor. 1919-1922., C. Statisztikai Évkönyv, III/D. Áralakulás, 5., Egy munkáscsalád heti ételmezési szükségletének költségei 82.800 kalóriát képviselő élelmiszerek alapján koronában és index-számokban 1914-től 1922-ig, 102.

34 Főösszesítés 1919/20. 16. szám

35 H.B.m.L. VIII. 2. 5.d. 245/1920-21. Segélyezettek listája.

Ahogy Tóth Lajos prorektor hirdetménye is tudatta: „*a mensa és internátusi segélyek közvetlenül utaltatnak át a mensa és internátus vezetőségéhez [...] a készpénz segélyek az általam láttamozott nyugtákra az egyetemi quaestor irtól vehető[ek] fel.*”³⁶

A fentiek értelmében került kifizetésre például 1919 decemberében 45 hallgató étkezési díja fejében 6310 korona a Mensa Academicának; 1920 januárjában 39 hallgató menza és internátusi díjában 16 188 korona az orvoskari menzának; vagy például 1921 májusában a menekült orvostanhallgatók tartozása fejében 5508 korona és 50 fillér a Református Kollégium igazgatóságának.³⁷

A debreceni gyűjtési akció sikerességét és a szervezők kiváló munkáját jelzi az is, hogy a támogatások a rendkívüli körülmények ellenére viszonylag gyorsan eljutottak a hallgatókhoz. Amint az az alábbi táblázatból is kiderül, 1920 februárjára már 42 000 koronát meghaladó összegű kifizetések történtek:

Az 1920 februárjáig kifizetett segélyösszegek (koronában)³⁸

Támogatás formája	Megkötött adományokból	Meg nem kötött adományokból	Összesen
Pénzsegély	8 290	3 725	12 015
Menza díj	16 660	9 938	26 598
Internátusi díj	1 830	1 750	3 580
Összesen	26 780	15 413	42 193

Az adatokból világosan látszik, hogy a hallgatók étkeztetésére kellett fordítani a kiosztott támogatások több mint felét, de a pénzben adott segély vagy kölcsön összege is jóval meghaladta a lakhatási költségekhez való hozzájárulás mértékét. Nyilván ebben a kielégítőnek még jóindulattal sem nevezhető internátusi hálózat is szerepet játszott.

Az akció során segélyben részesült hallgatók pontos számát nehéz meghatározni, mivel gyakori volt, hogy a rászoruló diákok többször is részesültek támogatásban és többféle jótéteményt is élveztek egy időben. De nehezíti a becslést az is, hogy a rendelkezésre álló segélyezési listák sem hiánytalanok. Mindezt figyelembe véve megközelítően 100 és 200 között lehetett azoknak a hallgatóknak a száma, akik valamilyen formában támogatást kaptak. Közülük pedig több tucatnyian lehettek olyanok, akik az egyetemi tanulmányaik folytatását köszönheték a segélyakciónak.

36 H.B.m.L. VIII. 2. 5.d. 245/1920-21. Hirdetmény

37 H.B.m.L. VIII. 2. 5.d. 245/1920-21. Összesített kimutatás. 1919/20. 19. és 25. szám; 1920/21. 12. szám

38 H.B.m.L. VIII. 2. 5.d. 245/1920-21. 1920. február 24-i jelentés

A számadásokból az is világosan kiderül, hogy az akció főként az 1919/20-as tanévben ért el kiemelkedő sikereket. Ebben a tanévben ugyanis 67 560 koronát, míg a következőben csupán 44 393 koronát tett ki a hallgatókra fordított összeg.³⁹

A gyűjtés végén a megkötött adományokból fennmaradó 3651 korona és 60 fillér, valamint a meg nem kötött adományokból fennmaradó 6617 korona „*az egyetemi hallgatók kölcsön tankönyv alapjára vitetett át.*”⁴⁰ A későbbiekben a kiosztott kölcsönsegélyek visszafizetéséből befolyó összegek is ebbe az alapba épültek be.⁴¹

Az a gyűjtési akció, mely Debrecenben 1919 végén elindult, szerény eszközeihez képest jelentős eredményeket mutathatott fel, köszönhetően annak a széles társadalmi összefogásnak, ami a városban megmutatkozott. Számos – főként menekült – hallgató nyomorúságos sorsán sikerült rövid időre enyhíteni, de ilyen jellegű megmozdulásokkal nem lehetett az általános diáknyomor jelenségén úrrá lenni. Az 1919 és 1921 között lezajlott debreceni segélyakció mégis sikeresnek tekinthető, hiszen alapvető célját, a leginkább rászoruló hallgatók gyorssegélyben részesítését maradéktalanul teljesítette.

Világossá vált azonban mindenki előtt, hogy „*a diákszociális probléma tehát állandó probléma fog ezentúl maradni, annak szemébe kell nézni.*”⁴² Magyary Zoltán gondolatai nyomán komoly munka indult meg, de a helyi kezdeményezések és a kormányzati szándék ellenére sem sikerült a kérdést megnyugtatóan rendezni.

Az egyetemi hallgatóság szociális helyzete még sokáig komolyan foglalkoztatta a felsőoktatással foglalkozó szakembereket, és a két világháború közötti Magyarország elhúzódó problémájának bizonyult.

39 Főösszesítés 1919/20.; 1920/21. (A megkötött és a meg nem kötött adományokból együttvéve.)

40 Főösszesítés 1920/21. 13. szám

41 H.B.m.L. VIII. 2. 5.d. 245/1920-21. Másolat: 1440-1920/21. etsz.

42 *Magyary*, 1929., 7.